VINCENZ MANZ VON MARIENSEE – PROPRIETAR DE ÎNTREPRINDERI MINIERE ȘI METALURGICE ÎN BUCOVINA

OVIDIU BÂTĂ

Vincenz Manz von Mariensee - Berg- und Hüttenwerks Eigenthümer in der Bukowina

(*Zusammenfassung*)*

Vincenz Manz Ritter von Mariensee, 6. Mai 1800, Graz – 10. Juli 1865, Jakobeny. Er begann seine bergmännische Laufbahn mit dem Besuche der Bergakademie zu Schemnitz im Jahre 1817, absolvierte die bergmännischen Studien im Jahre 1819 und trat hierauf in die österreichischen Staatsdienste, anfänglich bei der Kammerverwaltung zu Neusohl, und später als Secretär bei der k. k. Salzburger Direktion dienend. Verwandtschaftsverhältnisse bestimmten ihn indess bald, die begonnene Laufbahn aufzugeben und in die Dienste seines Onkels und ersten Gründers des Bukowinaer Werkskomplexes, Anton Manz von Mariensee, zu treten.

Vincenz Manz beschäftigte sich hauptsächlich mit der Erzeugung und Verarbeitung des Eisenerzes in Jakobeny, Eisenau, Boul und Freudental, des Kupfers in Pozoritta, des Bleis und des Silbers in Kirlibaba-Mariensee.

Es folgte eine für die Bergbauindustrie günstige Periode (bis Mitte des 19. Jahrhunderts). Danach verfiel diese Industrie wegen der Versiegung der Rohstoffe, der Investierung des Kapitals in überschrittene Anlagen, der Eisenerzeugung nach veralteten Methoden, dann wegen der politischen ungünstigen Umständen und der Konkurrenz der westlichen Metallindustrie.

Ab 1850 war der Erfolg des Unternehmers rückläufig, 1862 wurde das Vergleichsverfahren beantragt.

Am 16. Dezember 1869 wurden die Eisenwerke und Bergbauanlagen an den Religionsfond gegen einer Summe von 600 000 Kronen verkauft.

Vincenz Manz von Mariensee starb am 10. Juli 1865 in Jakobeny, wo sich auch sein Grab befindet.

Trotz dieses geschäftlichen Zusammenbruchs sind Manz' Verdienste um den wirtschaftlichen Aufstieg der Bukowina unbestritten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Vincenz/Vinzenz Manz von Mariensee, Bukowina, Montanindustrieller, Bergbau, Eisenwerke, Kupfer, Blei, Silber, Jakobeny, Kirlibaba, Fundu Moldowi, Pozoritta-Louisental, Eisenau.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXV**, *1* (50), p. 123–140, Rădăuți – București, 2018

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

În anul 1827, Anton Manz von Mariensee (1757–1830) – considerat pionier şi fondator al mineritului modern în Bucovina – se retrăgea din afaceri într-un moment când acestea erau înfloritoare şi lasă, prin testamentul dat la Viena, în 10 decembrie 1827, toate bunurile sale cu toate drepturile şi obligaţiile, nepotului său, Vincenz Manz von Mariensee.

VINCENZ MANTZ VON MARIENSEE,
proprietar de intreprinderi miniere şi metalurgice în Bucovina.
Sursa: www.bildarchivaustria.at.

Vincenz/Vinzenz Manz Ritter von Mariensee, născut în 6 mai 1800, în Graz, a fost fiul maiorului Vincenz Manz Ritter von Mariensee (1760 – 25 octombrie 1827) şi al soţiei sale, Karoline, născută Alfson, fiica generalului de cavalerie Freiherrn Alf von Alfson, mare demnitar al Ordinului Theresian, şi a Irenei von Madersfeld. Vincenz a fost nepotul de frate al lui Anton Manz von Mariensee, cel care a venit, în anul 1796, în Bucovina şi a achiziţionat, în 20 iulie 1796, exploatările miniere şi instalaţiile metalurgice din Iacobeni.

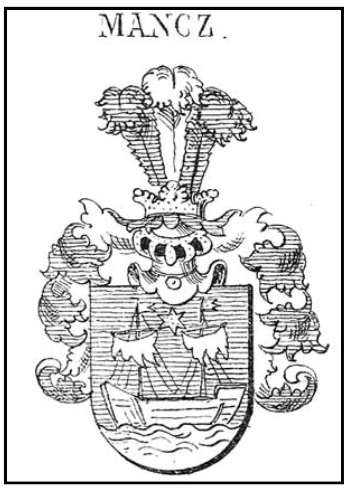
Vincenz Manz şi-a început cariera în minerit cu studii în domeniu, frecventate, între anii 1817 şi 1819, la Academia Montană (Bergakademie) din Schemnitz. După absolvire, a intrat în serviciul de stat austriac. Pentru început a lucrat în cadrul Administraţiei Camerale din Neusohl, ulterior ca secretar la Direcţia k. k. din Salzburg[1].

În anul 1825, la vârsta de 25 de ani, a intrat în firma unchiului său, Anton Manz von Mariensee, mai întâi ca director adjunct, iar din anul 1827 ca director, după decesul – în 7 ianuarie 1827, la vârsta de 65 de ani – merituosului director de

[1] Bruno Walter, *Wincenz Manz Ritter von Mariensee †*, în „Bukowina. Landes- und Amtszeitung”, Czernowitz, IV. Jahrgang, Nr. 87, Sonntag 23. Juli 1865, p. 2–3.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

până atunci al fabricilor, Johann Méhes von Viski, cu studii la Berg- und Forst-Akademie din Schemnitz (1790/1791)[2].

Stema familiei Manz.
Sursa: https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Siebmacher-siebmacher-wappenbuch.

Tânărul Vincenz Manz, ajuns unul dintre cei mai bogați oameni din Bucovina, s-a căsătorit cu Josefa Pohl, fiica unui cunoscut nobil/patrician din Praga. Au avut șase copii, trei băieți – Vinzens jr. (?–1862), Anton (născut în 25 martie 1827), Joseph (născut în 24 noiembrie 1828) – și trei fete.

Anton Manz a fost soțul baroanei Helena/Ilona Huszar din Transilvania și a lăsat numeroși descendenți – 17 copii. Dintre fete, Rosa (născută în 11 octombrie 1833) s-a căsătorit cu generalul Krismanic (1817–1876), iar Anna cu Mihalache Neculitza-Popovici[3].

Întreaga industrie minieră și metalurgică a fost preluată, la sfârșitul anului 1827, de Vincenz Manz. Ca director (Berg- und Hüttenwerks-Direktor) al întreprinderilor „Manz'sche Bergwerke und Grubenverwaltung", Vinzenz Manz l-a numit pe tânărul inginer miner Karl Méhes von Viski (1799 – 3 decembrie 1871), fiul lui Johann Méhes von Viski.

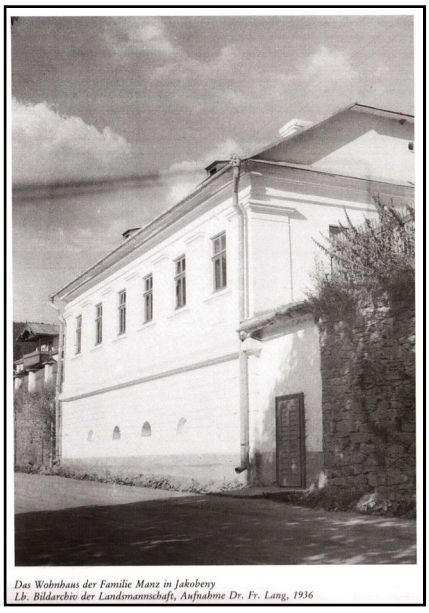
Din dorința de a transforma proprietatea moștenită într-un mare complex industrial, noul proprietar, energic, cu vederi largi și fidel *motto*-ului său, *labore et*

[2] Erich Beck, *Manz von Mariensee, Vinzenz (1800–1865), Gewerke*, în „Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950", Bd. 6, Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1973, p. 64.

[3] Gheorghe G. Bezveconnâi, *Figuri și umbre din Nordul Moldovei*, în „Din trecutul nostru", revistă istorică dedicată memoriei mult regretatei Sofia Bezveconnaia, Chișinău, anul III, nr. 21–24, iunie-septembrie 1935, Tipografia Uniunii Clericilor Ortodocși din Basarabia, p. 5–7; Ernst Josef Görlich, *Familiengeschichtliches aus der Bukowina*, în „Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik", Wien, 2 (XVI. Bd.), 1950–1952, p. 176–177.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

perseverantia, a făcut mari cheltuieli pentru aducerea şi plata specialiştilor, absolvenţi ai Academiei Miniere din Schemnitz, care au început noi prospecţiuni în sudul Bucovinei – în Valea Putnei, Valea Ciura, Valea Păltiniş, Valea Chilia şi la Fundu Moldovei, în zona Colacu – şi au extins zona de exploatare până în Transilvania şi Maramureş. În Iacobeni a construit un furnal şi o fierărie, a adus îmbunătăţiri vechilor furnale „Iosif" şi „Margareta", a dotat atelierele de aici cu strunguri, bancuri de lucru, maşini de găurit şi ascuţit. Pentru asigurarea cărbunelui (mangal) necesar furnalelor, a arendat păduri de pe valea superioară a Bistriţei Aurii – „partea împădurită a Muntelui Stânişoara, numită Dosul Stânişoarii, în suprafaţă de 6 000 de jugere, a fost luată în arendă de familia Manz de Mariensee, proprietari de mine de argint, fier şi aramă în Bucovina"[4] –, a construit două haituri, la Bila şi Şesuri, şi a facilitat transportul lemnului cu plutele pe Bistriţa Aurie. Începând din anul 1853, Vincenz Manz a cumpărat cuxe (părţi de participare) la asociaţiile miniere care lucrau în zona Baia Borşa şi aducea, samarizat, pe cai, sau cu căruţele, pe aşa-numitul „drumul lui Manz", minereu de la mina Burloaia pentru topitoria din Iacobeni şi diferite produse ieftine pentru angajaţii săi. În afară de acestea, a sprijinit construirea de şcoli şi biserici în aşezările miniere înfiinţate cu colonişti aduşi din Zips – Iacobeni, Mariensee-Cârlibaba, Luisental (Pojorâta), Eisenau (Prisaca Dornei), Freudental (Vatra Moldoviţei).

Casa familiei Manz din Iacobeni.
Sursa: Oskar Hadbawnik, *Die Zipser in der Bukowina*, Augsburg, 1992, p. 65.

[4] Florian Porcius, *Istoricul Districtului Năsăudean*, în „Arhiva someşană. Revistă istorică-culturală", Năsăud, nr. 9, 1928, p. 32.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

În anul 1827, întreprinderile miniere şi metalurgice, preluate de Vincenz Manz libere de orice sarcini şi cu un oarecare capital disponibil, produceau 860 000 kg de fier brut, 480 000 kg de fier de forjă, 929 kg de argint şi 80 500 kg de plumb în valoare totală de 27 000 de florini.

Cu aproximativ 1 500 – 2 000 de oameni angajaţi activ în industria minieră, un număr destul de mare pentru acel timp, a urmat o perioadă ce a fost considerată ca „o perioadă de glorie" a minerilor şi mineritului în Bucovina[5].

Montanistul Carol Mihalic de Hodocin – geolog şi mineralog român de origine maghiară (1802–1862) – a fost de cinci ori la fabrica de la Iacobeni a lui Karl (?) Manz, o dată prin anul 1842, cu prilejul contractării ţevilor pentru instalaţiile de apă ale Iaşului[6]. Mihalic de Hodocin constata că: „Producţia de metaluri a Bucovinei nu este neînsemnată, de vreme ce numai băile şi fabricile de la Iacobeni, Pojorâta şi Cârlibaba au produs, în anul trecut 1840, 12 000 de cântare – [1 cântar = 44 ocale = 56,80 kg, n. n. – O. B.] – sau 528 000 ocă de fier, 1 200 de cântare (52 800 ocă) de aramă, 11 cântare (484 ocă) de argint şi, pe lângă acestea, şi o câtime însemnată de plumb"[7].

La Iacobeni – spunea acelaşi Carol Mihalic de Hodocin –, „proprietarul realizase, numai în cursul anului 1853, un câştig net de 156 958 de florini (1 177 165 lei), iar slujbaşii săi 298 000 de florini (2 225 000 de lei)"[8].

Industria fierului a ajuns la un nivel ridicat între anii 1850 şi 1860, perioadă în care s-a obţinut o producţie medie anuală de 1 191 884 kg de fier forjat şi 232 286 kg de fontă, venitul curat realizat în cei 10 ani ajungând la 587 770 de florini[9].

În Iacobeni, producţia de fier şi produse destinate consumului realizată în anul 1858 a fost de: 3 937 549 pfunzi fier brut şi fontă; 3 682 340 pfunzi bare de fier; 101 500 pfunzi produse diverse; 30 500 de bucăţi de diverse mărfuri (zdrobitoare de porumb şi struguri, tot felul de accesorii pentru construcţia de drumuri); 100 000 de bucăţi de cuie de toate felurile, cu excepţia cuielor pentru draniţă. Această producţie era realizată cu trei furnale înalte, un cuptor vertical, 30 de instalaţii de măcinare a minereului de fier cu 32 de mecanisme de zdrobire, două ciocane de măcinare cu cinci focuri, un atelier mecanic dotat cu o instalaţie de găurit şi patru instalaţii de strunjire, un banc de rindeluit şi trei maşini de şlefuit.

Valoarea totală a produselor realizate ajungea 437 012 florini. La această sumă se adăugau 13 487 de florini şi $11^{2}/_{4}$ creiţari, sumă care reprezenta valoarea produselor atelierului mecanic, astfel încât venitul brut era de 450 499 de florini şi $11^{3}/_{4}$ creiţari.

[5] Sophie A. Welisch, *Bukovina villages/towns/cities and their germans*, Bukovina Society of the Americas, Ellis, Kansas, 1990, p. 25.

[6] D. Vitcu, *Precursori ai modernizării societăţii româneşti: Carol Mihalic de Hodocin*, Iaşi, Editura Junimea, 2015, p. 204.

[7] *Ibidem*, p. 123.

[8] *Ibidem*, p. 131.

[9] Epaminonda Prelici, *Ceva despre subsolul bucovinean*, în „Calendarul «Glasul Bucovinei» pe anul 1921", Cernăuţi, p. 137.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Iacobeni, furnalul „Josef”.
Sursa: www.delcampe.net.

Fabricile de fier de la Iacobeni foloseau 828 de muncitori în diferite activități – pentru lucrări miniere, metalurgice, ciocănari, cărbunari și căruțași. În plus, în afara celor angajați permanent în întreprindere, mai mult de 1 000 de persoane erau angajate ca sezonieri, respectiv muncitori forestieri, tăietori de lemn, cărbunari și căruțași. Numărul funcționarilor, supraveghetorilor și paznicilor din întreprindere era de 50[10].

Necesarul de alimente și bunuri pentru personalul angajat se ridica anual, în medie, la următoarele cantități: 3 700 de corețe de grâu (coreț – unitate de măsură pentru cereale echivalentă cu circa un hectolitru și un sfert), 3 200 de corețe de secară, 7 000 de corețe de porumb, 3 500 de corețe de ovăz, 30 000 kg de slănină, 20 000 kg de carne, 10 000 kg de ulei, 9 000 kg de lumânări și seu, 13 000 kg de pulbere de mine, 80 000 kg de sare, 28 000 de clafteri cubici de lemn (1 clafter cubic = 3,41 m^3) etc. Valoarea totală a acestor articole se ridica, având în vedere prețurile din anul 1858, la 210 800 de florini monedă convențională[11].

În anul 1838, Vincenz Manz a construit în Freudental-Vatra Moldoviței două fierării/forje (*Hammerwerk*), pentru care a adus muncitori din Zips, și a crescut producția în Eisenau-Prisaca Dornei. Instalațiile din Russ pe Boul, Freudental și Eisenau erau alimentate cu fonta brută obținută la Iacobeni. Ca urmare, producția de bare de fier și fier forjat a crescut de la 10 000 la 15 000 de chintale, însă valoarea

[10] *Verwaltungs-Bericht der k. k. Berghauptmannschaft zu Lemberg für das Herzogthum Bukowina*, în „Die Verwaltungs-Berichte der k. k. Berghauptmannschaft über Verhältnisse und Ergebnisse des Österreichischen Bergbaues im Verwaltungsjahre 1858”, Herausgegeben von dem k. k. Finanzministerium, Wien, aus der Kaiserl. Königl. Hof- und Staatsdruckerei, 1859, p. 306.
[11] *Ibidem*, p. 305.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

acesteia a rămas totuși la un nivel modest, de abia 10 000 de guldeni/florini pe an[12]. În anul 1841, instalațiile din cele trei centre produceau următoarele cantități de bare de fier: 5 218 chintale în Eisenau, 3 599 chintale în Freudental și 615 chintale în Russ pe Boul[13]. Costurile de producție mari erau determinate de vechile fabrici de fier – Vincenz Manz nu a făcut investiții în vederea îmbunătățirii procesului metalurgic în producția de fier și construirea de laminoare, instalațiile sale erau dotate cu coșuri/furnale de modă veche, cu un punct de ardere ridicat și un consum mare de cărbune – și, după cum se știe, de calitatea mai redusă a minereurilor de fier din Bucovina.

În timp, problemele existente de mai înainte au devenit tot mai mari, în special dificultățile întâmpinate în transportul produselor și calitatea slabă a minereurilor. Prelucrarea minereului de fier de la Iacobeni, pentru a cărui topire se folosea cărbunele, era un proces dificil și costisitor iar produsele – fierul și fonta – erau greu de vândut, deoarece nu puteau concura cu cele de calitate mai bună, care veneau în Bucovina din Witkowitz și Teschen.

Produsele fabricilor de fier din Bucovina erau exportate în Transilvania și, în cea mai mare parte, în Moldova, unde trebuiau să concureze cu fierul importat din Anglia, fier vândut la prețuri foarte mici. În această situație, fabricile de fier din Bucovina ar fi putut supraviețui concurenței numai acceptând ca produsele să fie plătite cu fructe și vin. Produse englezești din fier au fost importate chiar și în Bucovina. Cu toate că includeau taxe vamale, prețurile produselor englezești erau mai mici decât prețurile mărfurilor indigene[14].

Timp de trei decenii după achiziționarea, în anul 1821, a zăcămintelor de calcopirită de pe Valea Moldovei, Vincenz Manz a obținut, din extracția cuprului, un profit anual între 30 000 și 80 000 de guldeni – de exemplu, în anul 1828 s-au obținut, în Pojorâta și Luisental, 19 656 kg de cupru –, bani cu care s-au extins operațiunile din Iacobeni și, după anul 1840, s-au acoperit pierderile înregistrate în exploatarea argintului și plumbului de la Cârlibaba-Mariensee[15]. Inițial, exploatarea minei „Sfânta Treime” s-a făcut cu două galerii de coastă săpate în partea superioară a zăcământului de calcopirită compactă, apoi, prin eforturi deosebite, s-a înaintat și în adâncime, unde zăcământul era bogat și putea fi exploatat cu eficiență.

Un alt zăcământ de calcopirită a fost cel de la Dealu Negru-Fundu Moldovei – descoperit de Johann Méhes în anul 1805 printr-o galerie de explorare –, foarte bogat, care „împreună cu cel de la Pojorâta, i-au adus lui Manz, de la 1830 până la 1854, un venit curat în mediu de 47 125 de florini anual, producând în medie pe an

[12] Faustin Krasuski, *Das Berg- und Hüttenwesen der Bukowina von seinen Anfängen bis zur Jetztzeit*, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Czernowitz, nr. 1012, Mittwoch, den 29. Mai 1907, p. 4.

[13] Teophil Bendella, *Die Bukowina im Königreiche Galizien*, Wien, 1845, Verlag Müller, p. 31.

[14] *Verwaltungs-Bericht der k. k. Berghauptmannschaft...*, p. 306.

[15] Oskar Hadbawnik, *Die Zipser in der Bukowina: Anfang, Aufbau und Ende ihres buchenländischen Bergbaues in den Nordkarpaten*, München, Landmannschaft der Buchenland-deutschen, 1992, p. 34.

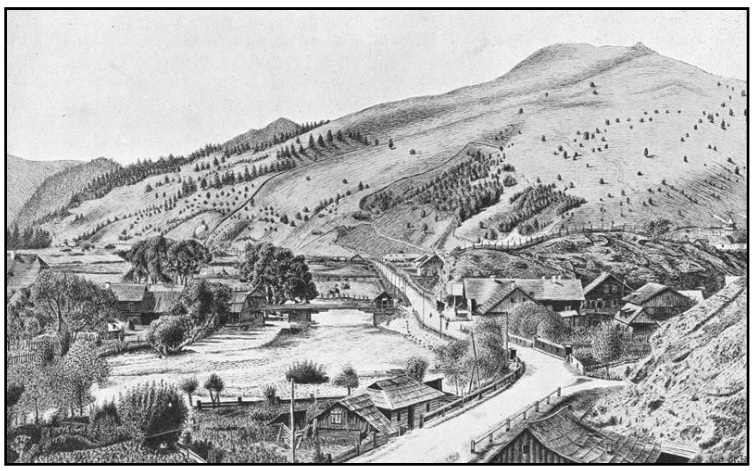
BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

107 520 kg de cupru. Producţia maximă a fost în anul 1852 când a ajuns la 136 012 kg de cupru, cu un venit curat de 92 611 florini”[16].

Până la mijlocul anilor 1850, extracţia cuprului a scăzut constant. În anul 1855, operaţiunile din Luisental au înregistrat o pierdere de 21 220 de guldeni, Administraţia Manz a intrat într-un declin financiar, ceea ce a dus la falimentul întreprinderii.

Exploatarea plumbului şi argintului, începută în anul 1797, la Cârlibaba-Mariensee, a cunoscut, între anii 1800 şi 1820, o perioadă profitabilă deoarece exploatarea minereului se făcea uşor şi conţinuturile erau mari. După anul 1820, a urmat o perioadă de declin, determinată de scăderea cantităţii şi calităţii minereurilor, astfel că, până prin anul 1840, rezultatele lucrărilor au alternat între profit şi pierdere.

În anul 1830, cercetările efectuate în zona Fluturica au dus la descoperirea de noi rezerve de plumb şi argint şi s-a trecut cu exploatarea de la zăcământul vechi „Vincenz” – „alte Lager”, cum îl numeau minerii – la zăcământul nou, de dimensiuni mai mici, „Johanni” – „neue Lager”[17].

Cârlibaba-Ludwigsdorf, Cârlibaba-Mariensee şi Muntele Fluturica.
Sursa: *Die Bukowina. Eine allgemeine Heimatkunde...*, Czernowitz, 1899, p. 55.

Mai dificilă şi mai nefericită, atât din punct de vedere minier cât şi din punct de vedere financiar, a fost perioada 1841–1859, în care această exploatare, atât de productivă cândva – în anul 1828 se obţineau 658 de mărci de argint şi 890 de chintale de plumb –, a înregistrat o pierdere de aproximativ 135 000 de guldeni[18].

[16] Epaminonda Prelici, *op. cit.*, p. 136.

[17] Bruno Walter, *Die Erzlagerstätten der südlichen Bukowina*, în „Jahrbuch der Kaiserlich-Königlichen Geologischen Reichsanstalt”, Wien, XXVI. Band, 1876, p. 391.

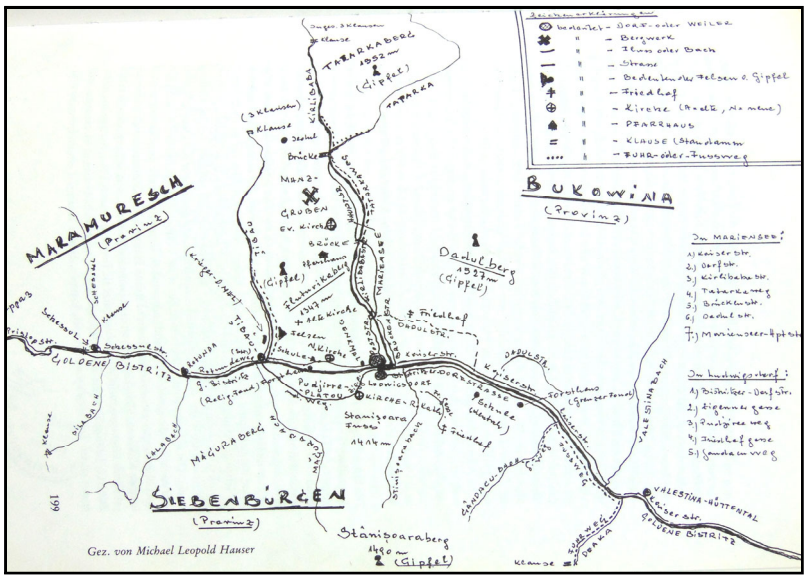
[18] *Hauptbericht und Statistik über das Herzogthum Bukowina für die Periode vom Jahre 1862–1871*. Herausgegeben von der Bukowinaer Handels- und Gewerbekammer, Lemberg, Selbstverlag der Handelskammer, 1872, p. 204; Faustin Krasuski, *op. cit.*, p. 4.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Producția anuală maximă atinsă la exploatarea din Cârlibaba-Mariensee a fost de 110 000 kg de plumb și de 336 kg de argint[19].

În cei 63 de ani de ani de activitate întreruptă periodic, exploatarea de la Cârlibaba-Mariensee a furnizat un total de 10 000 kg de argint, 2 804 480 kg de plumb și litargă (oxid de plumb), în valoare totală de 1 362 000 de florini, cu un profit de 87 156 de florini[20].

Pierderile financiare suferite și constatarea, în urma unor prospecțiuni dificile, că nu mai există alte zăcăminte, în afara zăcământului bogat din Muntele Fluturica – de unde, în anul 1857, s-a livrat ultimul minereu de argint –, au făcut ca, în anul 1860, exploatarea argintului și plumbului de la Cârlibaba-Mariensee să fie închisă și abandonată. Constrâns de situație și dezamăgit de rezultatele prospecțiunilor, Vincenz Manz s-a rezumat doar la exploatarea, prin două galerii, a zăcământului de siderit cantonat în șisturile cristaline.

Harta localității Cârlibaba (Mariensee și Ludwigsdorf).
Sursa: Oskar Hadbawnik, *op. cit.*, p. 199.

În anul 1858, stabilimentele miniere și metalurgice ale lui Vincenz Manz însumau circa 100 de obiective, între care: trei furnale de topit fier la Iacobeni, două furnale de topit argint și plumb la Cârlibaba, opt furnale de topit și rafinat cupru la Pojorâta; 11 cuptoare de afânare a minereului de fier la Iacobeni, 10 cuptoare de afânare la Eisenau (Prisaca Dornei), 10 cuptoare la Freudental (lângă Vatra Moldoviței); o „uzină” de construcții de mașini în Iacobeni, o forjă pentru cuie diferite, șapte

[19] Epaminonda Prelici, *op. cit.*, p. 136.
[20] Bruno Walter, *op. cit.*, p. 388.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

ateliere pentru producerea ciocanelor, 10 ateliere pentru produs șpițuri, două lăcătușerii, 16 ateliere unde se fabricau grătare pentru reducerea minereurilor, cinci mori pentru pisat minereu etc.[21]. La acestea se adăugau magazii pentru mărfuri şi provizii (opt), sedii pentru administrație (două), case pentru funcționari şi pentru colonişti (867), şcoli (opt), biserici (cinci), farmacii (două), poduri (25), haituri (10), conducte de apă, drumuri[22].

Topitoriile din Iacobeni foloseau minereul de mangan şi de fier exploatat în: o galerie (*Ober Arschitza*/Arşița de Sus) şi o carieră (*Johann Nepomuk*) la Iacobeni; o carieră (*Theresia*) la Dorna, pe Dealu Negru; patru galerii (*Vorder* şi *Hinter Aurata*/Fața şi Dosul Oratei, *Collaca*/Colacu, *Dreifaltigkeit*/Sfânta Treime) şi trei cariere la Fundu Moldovei[23]. Topitoria de cupru de la Pojorâta prelucra minereul exploatat prin şase galerii aflate în Pojorâta şi Fundu Moldovei, iar cea de argint şi plumb de la Cârlibaba minereul exploatat prin două galerii (*Knoblochstollen* şi *Erbstollen*)[24].

După cum reiese din diverse informații statistice şi zvonuri, presupus adevărate, la decăderea şi falimentul întreprinderilor Manz au contribuit următorii factori:

1. Epuizarea zăcămintelor cu conținut bogat în substanțe minerale utile (fier, cupru, argint, plumb etc.).

În perioada 1925–1840, exploatarea de argint de la Cârlibaba-Mariensee abia reuşea să-şi acopere costurile. Din anul 1841 până la închiderea definitivă în anul 1859, Manz a făcut prospecțiuni nesistematice pentru care a cheltuit 135 000 de guldeni.

Din anul 1820 până în anul 1854, minele de cupru din Pojorâta şi Luisental au realizat un venit net mediu de 50 000 de guldeni pe an. S-au exploatat zăcămintele cele mai bogate, fără să se facă prospecțiunile necesare descoperirii şi exploatării de noi zăcăminte. Drept urmare, în anul 1855 s-a epuizat zăcământul şi s-a înregistrat un deficit de 21 220 de guldeni. În anii care au urmat până în 1870, s-a înregistrat o pierdere totală de 185 000 de guldeni.

2. Utilizarea unor metodele învechite de administrare şi exploatare, neadaptate la progresele timpului.

Vincenz Manz producea, în fabricile sale cu tehnologie învechită, bare de fier forjat într-o perioadă în care, în fabricile moderne din Vest, se fabricau produse laminate, de calitate mai bună.

Manz şi-a scăzut prețul produselor sale până la nivelul costurilor de producție, însă nu a putut face față concurenței produselor venite din Vest.

[21] Gavril Irimescu, *Din istoria mineritului în Bucovina*, în „Suceava". Anuarul Muzeului Județean, vol. VIII, 1981, p. 272.

[22] *Ibidem*.

[23] Pentru mai multe informații vezi Philipp Kremnitzki, *Die v. Manz'schen Eisensteinbergbaue in der Bukowina*, în „Verhandlungen der k. k. Geologischen Reichsanstalt", Wien, 1868, p. 241–244.

[24] *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1861*, Lemberg, aus der k. k. galiz. Aerial-Staats-Druckerei, 1861, p. 207.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

3. Evenimentele sociale din țară.

În anul 1848, armata rusească, venită în sprijinul austriecilor în înfruntarea cu revoluționarii maghiari, a staționat o perioadă mai îndelungată în Iacobeni. Ca bun patriot austriac, Vincenz Manz a întreținut cu alimente – destinate inițial hrănirii angajaților săi – armata rusească.

În timpul războiului Crimeii a scăzut şi piața pentru produse din fier, iar Vincenz Manz a fost nevoit să oprească, pentru un an şi jumătate, producția furnalelor. Totuși, în această perioadă Vincenz Manz a trebuit să-i hrănească pe muncitorii săi. Bătrânii obișnuiau să spună că anul 1848 a reprezentat începutul căderii lui Manz. Din acest an, Vincenz Manz a început să facă împrumuturi cu dobânzi mari. Nici după ce s-a împrumutat, în anul 1858, de la Fondul Bisericesc cu 525 000 de florini – echivalentul a 26 500 000 de coroane –, Vincenz Manz nu a putut redresa situația economică a întreprinderilor sale, astfel că s-a constituit un comitet al creditorilor, care a condus întreprinderea câțiva ani.

Anul 1861 pare să fi fost un an catastrofal pentru Vincenz Manz, deoarece lipsesc toate bilanțurile statistice ale anului. Manz a luat mai multe împrumuturi dar, după ce nu a mai putut să-şi îndeplinească obligațiile de rambursare, a fost forțat să solicite, în anul 1862, un arbitraj juridic.

Manz a rămas dator cu suma de 19 009 guldeni, sumă ce reprezenta salariile neplătite celor 202 muncitori ai săi.

4. Luxul din familia lui Vincenz Manz.

Se spune că fiii săi, Vincenz jr., Anton şi Josef, au fost jucători de cărți împătimiți și, prin urmare, au pierdut mulți bani[25].

Bătrânii satului Fundu Moldovei povesteau, după spusele bătrânilor lor, că Manz adunase mari bogății de pe urma mineritului bucovinean, „se scălda în bani” şi ajunsese un om trufaş, care nu se mai gândea şi la cei din jur. Inginerii care conduceau minele, văzând beneficiile mari pe care le dădeau acestea, ar fi cerut o mărire a salariilor de la 3 la 5 coroane aur pe lună. Vincenz Manz a obiectat că nu va plăti asemenea salarii, pe care le considera exagerate, şi nu a acordat mărirea de salariu cerută. Atunci, inginerii austrieci s-au sfătuit între dânşii şi au îndrumat galeriile de extracție spre orizonturi neproductive astfel că, în curând, exploatarea a devenit deficitară. Intervenind şi alte încurcături financiare – Vincenz Manz deținea şi alte afaceri mari pe la Viena –, după doi ani el a dat faliment, minele au fost închise şi părăsite[26].

În 7 august 1855, Vincenz Manz, împreună cu fii săi, cu protopopul ortodox Ioan Kibicz, cu parohul din Candreni, parohul catolic și pastorul evanghelic, cu

[25] Oskar Hadbawnik, *op. cit.*, p. 67; Michael Leopold Hauser, *Das Manz'sche Silberbergwerk am Fuße des Fluturikaberges in Kirlibaba-Mariensee, links der Goldenen Bistritz*, în „Der Südost-deutsche”, Augsburg, nr. 2, 15.02.1989, p. 7.

[26] Victor Tufescu, *Pe Valea Moldovei. Priveliști şi evocări*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1970, p. 65–66.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Iraclie Porumbescu, l-au întâmpinat, în Iacobeni, pe arhiducele Carol Ludovic, guvernatorul civil şi militar al Galiţiei, care a vizitat Bucovina între 5 şi 9 august[27].

În anul 1858, Judecătoria Pricinilor Miniere din Cernăuţi a numit o comisie de evaluare a tuturor întreprinderilor lui Vincenz Manz. Din comisie făceau parte consilierul guvernamental I. Rakwicz, comisarul minelor din Cacica, Friedrich Mialowicz şi Iulius Kalita, proprietarul întreprinderii miniere din Bucşoaia. În februarie 1859, activul şi pasivul firmei Manz au fost evaluate la 5 532 463 de florini, echivalentul a 311 947 780 de coroane[28].

În anul 1862 a fost iniţiată procedura juridică de faliment, procedură care a durat aproape 10 ani, timp în care valoarea firmei a scăzut la o treime. Nu se găseau cumpărători pentru că zăcămintele de minereuri erau aproape epuizate.

Lipsa cumpărătorilor punea guvernul – „angajat moralmente în susţinerea consorţiului Manz cu orice preţ, şi mai ales pe cele cinci colonii de băieşi nemţi de la Iacobeni, Mariensee (Cârlibaba), Luisental (Pojorâta), Eisenau (Prisaca) şi Freudental (Moldoviţa)”[29] – la grea încercare. Singura salvare pentru firma Manz rămăsese Fondul Bisericesc: „În încurcătura sa, guvernul îşi aduse aminte că exista doară în Bucovina un Fond Religios, care servise de repeţite ori cu atâta succes la întărirea elementului străin în această ţară. Dacă pe moşiile Fondului au putut găsi adăpost atâţia colonişti nemţi, de ce n-ar sări Fondul şi în ajutorul lui Manz şi al băieşilor nemţi din sus-pomenitele colonii?”[30]

Episcopul Eugenie Hacman a fost convins – după ce la început s-a opus tranzacţiei – de rentabilitatea întreprinderii şi a consimţit la cumpărarea firmei Manz.

După 10 ani, perioadă în care minele au rămas neexploatate şi preţul lor a scăzut de la 3 000 000 la 1 100 000 de coroane, în 16 decembrie 1869 stabilimentele miniere ale firmei Manz au fost cumpărate de Fondul Bisericesc cu suma de 600 000 de coroane.

În iulie 1865, în urma unei notificări privind preluarea forţată a uzinelor, notificare venită din partea administratorului desemnat în acest scop, Knitzberger, Vincenz Manz senior a participat la un protest, alături de muncitori. Bolnav de stomac şi de ficat, boli agravate în mod constant de mari frământări şi supărări, la care s-a adăugat şi o pneumonie contractată în timpul protestului, bătrânul Vincenz Manz se stinge din viaţă după mai multe luni de suferinţă, în 10 iulie 1865, în Iacobeni[31]. Slujba de înmormântare a avut loc în biserica catolică din Iacobeni, în 11 iulie 1865[32].

[27] Iraclie Porumbescu, *Bucovina*, în „Gazeta Transilvaniei”, Braşov, anul 64, 10 august 1855, p. 245. Karl Ludwig (Carol Ludvig) Joseph Maria al Austriei (30 iulie 1833 – 19 mai 1896) a fost fratele mai mic al împăratului Franz Iosif I şi tatăl arhiducelui Franz Ferdinand al Austriei, a cărui asasinare a dus la izbucnirea Primului Război Mondial.

[28] Gavril Irimescu, *op. cit.*, p. 274.

[29] I. Nistor, *Istoria Fondului Bisericesc din Bucovina*, Cernăuţi, Institutul de Arte Grafice şi Editura „Glasul Bucovinei”, 1921, p. 51.

[30] *Ibidem*.

[31] Oskar Hadbawnik, *op. cit.*, p. 69.

[32] Cercetările noastre în cimitirul catolic din Iacobeni nu au dus la identificarea mormântului.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Registrul de decese din parohia catolică Iacobeni consemnează decesul lui Vincenz Manz von Mariensee, catolic, 65 de ani, în 10 iulie 1865, înmormântat în 11 iulie 1865. Cauza morții: *Hydrops*. Numele decedatului și starea: *Magnificus ac Nobilis Dominus Vincentius Manz de Mariensee, proprietarius bonarum ac operum montanarum Jakobeny, Kirlibaba, Pzoritta, Eisenau, posesor c. r. Ordines Leopoldi, mariatus der elicta Josepha nata Pohl*.

În anul 1869, familiei Manz, atât cât mai rămăsese din ea, i s-a pus la dispoziție o locuință în Cârlibaba, trebuind să se mute acolo. În casa din Mariensee-Cârlibaba au trăit, până în anii ’90 ai secolului al XIX-lea, urmașii lui Vincenz Manz, care duceau o viață foarte modestă[33].

La 100 de ani de existență a uzinelor, în anul 1882, în baza unui ordin ministerial, toate furnalele – „Lisbet”, „Margaret” şi „Josef” – din Iacobeni şi Pojorâta, precum şi fierăriile din Boul, Freudental şi Ciotina au fost închise, iar mare parte dintre clădirile uzinelor au fost demolate[34].

Datorită meritelor sale în domeniul industriei extractive şi de prelucrare a metalelor, Vincenz Manz von Mariensee a fost decorat cu Ordinul „Leopold”. În ciuda eşecului în afaceri, meritele lui Vincenz Manz von Mariensee privind dezvoltarea economică a Bucovinei rămân de necontestat.

* * *

Fiul cel mai mare al lui Vincenz Manz, Vinzenz Manz jr., care sprijinea şi lucra pentru menținerea în activitate a uzinelor împreună cu tatăl său, a fost somat de un creditor din Cernăuți, în 19 februarie 1862, şi amenințat că va fi denunțat la poliție ca un hoț de rând, dacă nu plătește imediat suma datorată. Manz junior i-a promis creditorului că va rezolva chestiunea până după-amiază. A mers în camera sa de la Hotelul „Moldavie” şi, conştient de situația dificilă în care se afla, s-a sinucis.

Ziarul „Bukowina Zeitung”, nr. 18, din 20 februarie 1862, insera, în pagina 3, următorul anunț: „Suntem afectați de teribila veste că Vinzenz Manz cavaler de Mariensee (junior), care se afla de câteva zile la Cernăuți, s-a împuşcat în camera sa din Hotelul «Moldavie»”[35].

Acelaşi ziar, nr. 20, din 25 februarie 1862, publica, la rubrica *Bukowina*: „Cernăuți, 23 februarie 1862. Scrisori sosite din sudul muntos al Bucovinei ne descriu în cuvinte emoționante reacțiile provocate în zonă de aflarea veştii nefericitului sfârşit al lui Vinzenz Manz jr. cavaler de Mariensee, înmormântat în urmă cu câteva zile la Cernăuți. Numai tristul zvon ce a precedat ştirea despre acest

[33] Michael Leopold Hauser, *op. cit.*, p. 7.
[34] Oskar Hadbawnik, *op. cit.*, p. 69.
[35] În original: „So eben trifft die entsetzliche Nachricht bei uns ein, daß sich Vinzenz Manz, Ritter von Mariensee (junior), welcher vor wenigen Tagen in Czernowitz anlangte, in seinem Zimmer im Hotel Moldavie erschossen hat”.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

nefericit eveniment, ce s-a răspândit mai întâi în regiunea Câmpulungului, a semănat groază şi uimire în rândul locuitorilor. Reacţia a avut o intensitate de nedescris atunci când vestea că «Vinzenz Manz a murit» a devenit o certitudine şi a fost asemeni unui tunet ce se rostogolea peste văile Moldovei şi Bistriţei. Din munţi şi din văi oamenii se îndreptau, în grupuri, spre localităţile mai mari pentru a se convinge de această nenorocire. Când primeau confirmarea, aerul se umplea de bocete şi ţipete, întrerupte de suspine dureroase şi de priviri deznădăjduite. Prin moartea lui, 6 000 de oameni au pierdut nu doar un frate, ci şi pe cel mai iubitor şi bun prieten şi sfetnic”[36].

Într-o scrisoare primită de la un binevoitor din Câmpulung se spuneau, printre altele: „Participarea întregii populaţii la această nefericire nu are limite. Am văzut mai mulţi funcţionari ai minelor care mergeau suspinând pe stradă. Oamenii se adunau în grupuri; tuturor le curgeau lacrimi pe obraz şi toţi mai sperau, totuşi, ca îngrozitoarea veste să nu fie adevărată. Birourile s-au închis şi s-a decretat oficial starea de doliu. Bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni, funcţionari, mineri, ţărani toţi au fost cutremuraţi de această veste. Tristeţea şi durerea faţă de pierderea acestui om curajos, cu spirit de sacrificiu şi extrem de altruist, care nu avea un singur duşman în toată Bucovina, este atât de mare, cum n-a mai fost alta până acum”[37].

După decesul lui Vincenz Manz junior au început procedurile de recuperare a datoriilor acestuia. În ziarele cernăuţene au fost publicate o serie de anunţuri referitoare la această acţiune de recuperare.

[36] În original: „Briefe aus dem südlichen Gebirge schildern uns mit ergreifenden Zügen die Scenen, welche die Nachricht von dem unglücklichen Ende des, vor wenigen Tagen in Czernowitz beerdigten Vinzenz Manz Ritter von Mariensee (junior) dort hervorrief. Schon das dunkle Gerücht, welches der bestimmten Nachricht von dem Unglücke vorangehend, sich zuerst in der Gegend von Kimpolung verbreitete, goß Schrecken und Entsetzen in die Gemüther der Bergbewohner. Aber unbeschreiblich gestaltete sich erst der Eindruck, als das Gerücht zur Gewißheit wurde, und die entsetzliche Botschaft «Vinzenz Manz ist todt», wie ein Donnerschlag durch die Thäler der Moldawa und Bistritz rollte. Von den Bergen und aus den Schluchten eilten die Leute in Schaaren nach den größeren Ortschaften, um das Unglaubliche zu vernehmen: und wenn sie die Bestätigung des Unglücks erhalten hatten, so erfüllten die Luft Klagen und Wehgeschrei, unterbrochen durch herzbrechendes Schluchzen, und durch Blicke stummer Verzweiflung. Nahezu 6000 Menschen verlieren in dem Verblichenen nicht nur ihren Brodherrn, sondern auch den liebreichsten, gütigsten Freund und Rathgeber”.

[37] „Bukowina Zeitung”, Czernowitz, I, nr. 20, 25. Februar 1862, p. 3. În original: „Die Theilname der ganzen Bevölkerung an diesem Unglücke ist eine unbegrenzte. Ich sah mehrere Bergwerksbeamte, welche schluchzend auf der Straße gingen. Gruppenweise blieben die Menschen stehen; allen rollten Thränen über die Wangen, und alle hofften noch immer, es werde vielleicht die entsetzliche Kunde sich als falsch ausweisen. In den öffentlichen Aemtern ist förmlich ein Geschäftsstillstand eingetreten. Männer und Frauen, Jung und Alt, Bürger, Bergleute, Bauern – alle – Alle sind von dieser Nachricht auf das Tiefste erschüttert worden. Die Trauer und der Schmerz um den Verlust dieses braven, aufopfernden und streng uneigennützigen Mannes, der nicht Einen persönlichen Feind in der Bukowina zählte, ist so allgemein, daß ihresgleichen noch gar nicht da gewesen”.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Moratoriu[38]

Vinzenz Manz von Mariensee

Nr. 4 029. Domnii creditori ai proprietarului de uzine şi mine Vinzenz Manz v. Mariensee din Iacobeni sunt chemaţi să facă cunoscute solicitările legale în faţa notarului autorizat cezaro-crăiesc până cel târziu la 25 octombrie a. c., în caz contrar, în situaţia evaluării averii curente, pot fi excluşi de la tratative, cu atât mai mult cu cât cererile lor nu sunt acoperite de dreptul de ipotecă.

Cernăuţi, 20 septembrie 1862
Maximilian Miller, notar c. c.

Convocarea creditorilor în problema succesiunii lui Vinzenz Manz von Mariensee junior[39]

Din partea Oficiului Districtual c. c. din Cernăuţi, în calitate de Tribunal (autoritate juridică), cei care, ca şi creditori, au pretenţii asupra moştenirii lui Vinzenz Manz von Mariensee junior, decedat la 19 februarie 1862, fără testament, sunt rugaţi să înregistreze cererile lor la acest Oficiu, în vederea analizării lor, şi să se prezinte la data de 3 decembrie 1862, la ora 8 dimineaţa, sau să depună cererile în scris până atunci.

Creditorii convocaţi prin acest edict, care nu se vor prezenta până la data anunţată, nu mai pot avea nicio pretenţie asupra moştenirii menţionate, dacă prin achitarea datoriilor anunţate aceasta a fost deja epuizată. Lor li se mai poate acorda doar dreptul de ipotecă.

[38] „Bukowina”, Czernowitz, I. Jahrgang, nr. 108, 26. September 1862, p. 4; nr. 109/28. September şi nr. 110/1. October 1862, p. 4. În original: „Vergleichsverfahren. Vinzenz Manz von Mariensee. nr. 4029. Die Herrn Gläubiger des Berg- und Hütteneigenthümers Herrn Vinzenz Manz v. Mariensee in Iakobeny werden hiemit aufgefordert, ihre aus was immer für einem Rechtsgrunde herrührenden Forderungen bei dem gefertigten k. k. Notar bis längstens 25. Oktober l. J. so gewiß ersichtlich anzumelden, widrigens sie im Falle des Zustandekommens eines Vergleiches von der Befriedigung aus allem der Vergleichsverhandlung unterliegenden Vermögen, insofern ihre Forderungen nicht mit einem Pfandrecht bedeckt sind, ausgeschlossen werden würden. Czernowitz den 20. September 1862. Maximilian Miller, k. k. Notar”.

[39] „Bukowina”, Cernowitz, I. Jahrgang, nr. 120, 24. Oktober 1862, p. 4. Anunţul apare şi în nr. 121/26 oct., p. 4, nr. 122/29 oct., p. 4. În original: „Konvokationen. Einberufung der Verlassenschafts Gläubiger des Vinzenz Manz von Mariensee junior. Von dem k. k. Dornaer Bezirksamte als Gericht werden Diejenigen, welche als Gläubiger an die Verlassenschaft des am 18. Februar 1862 ohne Testament verstorbenen Vinzenz Manz v. Mariensee junior eine Forderung zu stellen, aufgefördert, bei diesem Gerichte zur Anmeldung und Dorthuung ihrer Ansprüche am 3. Dezember 1862 um 8 Uhr Früh zu erscheinen, oder bis dahin ihr Gesuch schriftlich zu überreichen. Den in den vorstehenden Edikte einberufenen Gläubigern, welche sich binnen der obigen zur Anmeldung bestimmten Frist nicht gemeldet haben, steht an die vorerwähnte Verlassenschaft, wenn sie durch die Bezahlung der angemeldeten Forderungen erschöpft würde, kein weiterer Anspruch zu, als insoferne ihnen ein Pfandrecht gebührt. K. k. Bezirksamt als Gericht. Dorna den 6. Oktober 1862”.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Oficiul Districtual c. c. cu drept juridic
Dorna, 6 octombrie 1862

Suplimentul literar al ziarului cernăuțean „Bukowina” – „Sonntagsblatt der Bukowina”[40] – găzduia, în una dintre paginile sale, o poezie dedicată lui Vinzenz Manz von Mariensee junior, poezie semnată Joh. H.

„*La mormântul lui Vinzenz Manz cavaler de Mariensee*. De jur împrejur, zidul cimitirului/Toate suferințele au încetat/Și nu pătrund în locul trist,/Acolo unde vântul adie suav,/Unde cel greu încercat zăbovește,/Cel pe care moartea prea devreme l-a surprins.//Desprins cu iuțeală de legăturile pământești/Copleșit de atât amar,/Duhul său s-a înălțat spre locul/Unde pacea nou creată/ Peste el s-a revărsat,/ Unde celui dispărut de-acasă/Din tron ceresc liniștea îi este dată.//Doliul mut revarsă lacrimi/Pe-a mormântului movilă,/Plânsul totuși trebuie să se stingă,/ Treacă pe lângă noi durerea/Căci drumul său a fost în sus/Nu în jos, înspre cavou.// Dormi ușor! În final tu pacea ai aflat/Și îți este bine,/Stingă-se plânsul care inima ne-a îndurerat/Iar acum spre a ta odihnă,/Îți aducem ultimul salut!”[41]

ANEXĂ

Schematismul funcționarilor din sectorul minier și topitorii

Galiția și Lodomeria
Districtul montan Stanislau
Subdistrictul montan Cacica

În Bucovina
Minele și topitoriile domnului Vincenz Manz von Mariensee

Direcția din Iacobeni

Director Karl von Méhes.
Directori adjuncți: Thaddäus Seeling, administrator șef,
Christian Gottlieb Röder, contabil,
(un post este neocupat).

[40] „Sonntagsblatt der Bukowina”, Czernowitz, nr. 9, 2. März 1862, p. 72. În original: „*Am Grabe des Vinzenz Manz Ritter von Mariensee*. Ringsumher die Friedhofsmaurer/Alle Leiden bleiben stehen!/Dringen nicht zum Ort der Trauer,/Wo die Lüfte milder wehen,/Wo der schwer Geprüfte weilt,/Den zu früh der Tod ereilt.//Es entsloh den Erdenbanden/Rasch sein gramgebeugter Geist,/ Floh empor, wo neuerstanden,/Frieden über ihn sich geußt,/Wo dem Heimgeschwundenen schon/ Ruhe naht vom Himmelsthron.//Stille trauer gießet Thränen/Auf den Grabeshügel hin,/Doch die Klage muß vertönen,/ unser Schmerz vorüberziehen./Nicht zur Grust hinab, - hinan/Aufwärts ging ja seine Bahn.//Schlummere sanft! Du hast errungen/Endlich Ruhr, Dir ist wohl!/Unsere Klage sei verflungen,/Die das Herz uns mächtig schwoll;/Und jetzt rufen Deiner Ruhe,/Wir die letzten Grüße zu!”.

[41] Traducere din limba germană de Eduard Mohr.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Funcţionar Joseph Emanuel Ganshofen.

Contabilitatea în Iacobeni

Contabil Christian Gottlieb Röder, şi director adjunct ca mai sus.
Oficiul de facturare – neocupat.
Registrator/copist Anton Ruzicka.

Casierie în Iacobeni

Casier Johann Kalluschay.

Magazin în Iacobeni

Magazioner Adalbert Mikolaiewski, şi contabil şef al comerţului cu băuturi alcoolice.

Medicul minelor

Lorenz Leitner, doctor în medicină.

Administraţia fabricii de fier din Iacobeni

Administrator şef Thaddäus Seeling, director adjunct. Controlor Karl Vogl. Contabil Friedrich Kalluschay. Funcţionar Joseph Pokorny. Maistru topitor şi turnător Wenzel Kulhanek. Maistru topitor Joseph Schliz. Şef de mină Johann Stork. Funcţionari silvici Karl Krämer şi Samuel Henel.

Administraţia minelor de cupru şi topitoriei din Pojorâta

Administrator al minelor şi fabricilor, director adjunct – post neocupat. Controlor Johann Weiss. Responsabil cu aprovizionarea şi verificator al produselor Jakob Csuk. Funcţionari Georg von Méhes şi Ludwig Hennel. Şef de mină Johann Eder. Funcţionar silvic Franz Kutta.

Administraţia minelor de argint şi plumb şi topitoriilor din Cârlibaba

Administrator Karl von Ketskes. Funcţionar – neocupat. Controlor Wilhelm Ruziczka. Şef de mină Jakob Kremnicki.

Administraţia minelor şi forjelor din Eisenau,
Russ pe Boul şi Freudental

Administrator Franz Seeling. Registrator al unităţii de forjare Anton Weiss. Controlor oficial Karl Wikeli.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)

Personal sanitar

Medic de plasă – neocupat. Medic de mină Georg Bresztowszki, în Iacobeni, şi Karl Finger, în Pojorâta.

Clerul

Paroh Johann Kumpost, în Iacobeni, şi Joseph Postulka, în Pojorâta.

Personal didactic

Învăţători catolici: Bartholomeu Bretner, în Pojorâta; Georg Prellich, în Luisental; Anton Palm, în Cârlibaba şi Jakob Leiser, în Eisenau (postul de învăţător în Iacobeni – neocupat). Învăţător evanghelic Christian Leiser, candidat în teologie.

Fabrici de fier

În Bucşoaia, forjă. Proprietar Julius Kalita. Responsabil cu aprovizionarea Friedrich Böhm.

În Lăpuşna, mină, topitorie şi forjă. Proprietar Georg Edler von Wasilko. Administratorul fabricilor Karl Mossany. Şef de mină – post neocupat.

În Mihova, mină, topitorie şi forjă. Proprietar Konstantin Edler von Wasilko.

În Stulpicani, mină şi topitorie. Proprietar Karl Kalita. Contabil şef Franz Bachstein. Maistru topitor Karl Politsek. Şeful funcţionarilor Johann Mrawencsics. Capelan Eleuther Cornet. Învăţător Anton Lamasch.

Sursa: „Allgemeiner montanistischer Schematismus des österreichischen Kaiserthums für das Jahr 1841”, Herausgegeben von Johann Baptist Kraus; Vierter Jahrgang, Wien 1841, Gedrückt bei Ferdinand Ullrich, p. 171–172.

BDD-A32721 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:50:00 UTC)